

Søe-Lieutenant-Selskabet.

Tirsdag den 25. November 1941 Kl. 19³⁰

Kaptajnlojtnant *Haugsted*:

Diskussionsindledning: Enhedskommando.

samt Indlæg af

Kommandørkaptajn *Westermann*,
Orlogskaptajn *Søp* og
Kommandørkaptajn *Gjølven*.

E N E E D S K O M M A N D O

Diskussionsindledning
af
Kaptajnløjtnant P. Haugsted
November 1941

ENHEDSKOMMANDO .

Hvad Enhedskommando er, faar man lettest et Overblik over ved at kaste et Blik paa Organisationen i Tyskland, hvor den mest rendyrkede Form findes i Øjeblikket.

Tyskland er en Diktaturstat, opbygget efter "Führer"-Princippet, d.v.s. al Magt, saavel den Lovgivende som den uøvende er koncentreret hos een Person - "Der Führer und Reichskanzler".

"Der Führer und Reichskanzler" har til sin Raadighed en Rigsregering, hvis Medlemmer dog an- og afsættes af ham selv.

Folkerepresentation i Form af en Rigsdag eksisterer formelt, men savner al Betydning. Kun Kandidater, udpegede af det nationalsocialistiske Parti, kan opstilles til Valg. Stemmeret har alle Borgere, der er fyldt 20 Aar, dog med visse Undtagelser. Rigsdagen træder sammen paa Førerens Befaling, og i Reglen kun en enkelt Dag hver Gang.

Den tyske Krigsmagt (Die Wehrmacht) inddeles i Hæren (das Heer), Marinen (Die Kriegsmarine) og Luftvaabnet (Die Luftwaffe).

Den højeste Ledelse uøves umiddelbart og personligt af Statschefen i Egenskab af Højestkommanderende (Oberbefehlshaber der Wehrmacht). Under ham kommer:

1. Chefen for den samlede Forsvarsstab (Chef des Oberkommandos der Wehrmacht),
  2. Chefen for Hæren (Oberbefehlshaber des Heeres),
  3. Chefen for Marinen (Oberbefehlshaber der Kriegsmarine) og
  4. Chefen for Luftvaabnet (Oberbefehlshaber der Luftwaffe),
- der tillige i Øjeblikket er Minister for den civile Luftfart.

Cheferne for de tre Forsvarsgrene er Ministre, og i denne Egenskab er de direkte underlagt Statschefen og har Ret til direkte Reference til denne.

Chefen for den samlede Forsvarsstab har efter Anvisning af den højestkommanderende de Beføjelser, som Krigsministeren tidligere havde. Han har ikke umiddelbar Kommandomyndighed over for Cheferne for de tre Forsvarsgrene, men har Lov til at udfærdige visse Bestemmelser paa Grundlag af de Forordninger, den højestkommanderende udsteder.

I den samlede Forsvarsstab indgaar Repræsentanter for de tre Forsvarsgrene. I Fredstid paahviler det Staben efter den højestkommanderendes Anvisninger at gøre Forarbejder til Rigsforsvaret paa de forskellige Omraader.

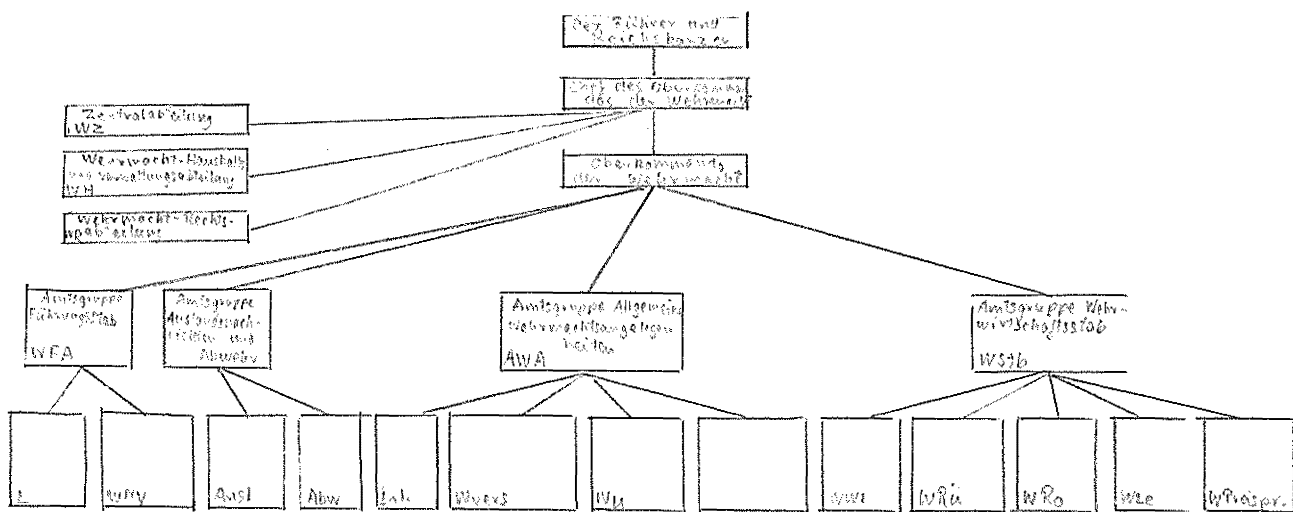
Den nuværende Organisation af den højeste Ledelse fastsættes ved et Førerdekret af 4. Februar 1938.

I Krigstid kommer Forsvarsstaben saa til at løse de Opgaver, der paahviler den som den højestkommanderendes Stab. Hvis ikke Rigskanzleren selv er i Stand til at føre Kommandoen over de samlede Stridskræfter, er det sandsynligt, at der vil blive udnævnt en anden højestkommanderende.

Chefen for den samlede Forsvarsstab og Cheferne for de tre Forsvarsgrene indgaar i det saakaldte hemmelige Kabinet, som er Statschefens raadgivende Organ i udenrigspolitiske Spørgsmaal.

Til Uddannelse af Personel, der er udset til at skulle beklæde højere Stillinger inden for Rigsforsvaret, er der oprettet en Forsvarshøjskole i Berlin (Wehrmachtsakademie). Hertil kommanderes Officerer fra alle tre Forsvarsgrene.

Den samlede Forsvarsstab er en stor og ret forgrenet Institution, der behandler Spørgsmaal i nøje Tilknnytning til det industrielle Liv, Sammensætningen fremgaar af Skemaet:

Foruden denne Stab harsaa hver af de tre Forsvarsgrene sin egen Stab.

I Modsætning til denne Organisation vil vi kaste et Blik paa Organisationen her i Landet - selvfølgelig vil Sammenligning ikke kunne gælde i alle Retninger, fordi man ikke uden videre kan sammenligne en Stormagt med saa lille et Land som Danmark, men da en Krigsmagt er lige sammensat, hvad enten det er et stort eller et lille Land, hvil der dog altid vare et ganske godt Grundlag.

I Danmark er Hans Majestæt Kongen Øverstbefalende over det samlede Forsvar, men Kongens Magtbeføjelse er ogsaa i denne Retning betydelig ringere end Tilfældet er i Tyskland. Til Udøvelse af sine Regeringspligter i Forsvar har Kongen sin Forsvarsminister, men saa hører den organisatoriske Enhed indenfor Forsvaret ogsaa op, idet Forsvarsministeren under sig har to Ministerier, hver med sin Direktør, samt Cheferne for de to Forsvarsgrene, hvor dog som bekendt Chefen for Søværnet er identisk med Direktøren for Marineministeriet. Hver Forsvarsgren har sin Stab, og der er ikke fastlagt et Samarbejde mellem disse Stabe, men Forbindelsen bestaar gennem Forsvarsministerens Person. Udeladelsen af et selvstændigt Flyvevaaben spiller for og saaa ogsaa en Rolle i organisatorisk Henseende.

Imellem disse to Yderpunkter i Organisationsmetoden befinder der sig et stort Antal andre Muligheder, idet hvert Land omtrent har udfun-

det sin egen Organisationsfacon paa Basis af de lokale politiske og strategiske Forhold.

I Sverige er der f.Eks. Enhedskommando, idet der under Kongen findes en Forsvarsstab med en militær Person som Chef, dog er der ogsaa en politisk Forsvarsminister, der er civil. I England var der før Krigen tre Forsvarsgrene under Kongen, tilsvarende Systemet i Danmark, men ved Indtrædelse af urørlige politiske Forhold dannedes en Enhedskommando, et Koordinationsministerium med en militær Chef, der dog senere maatte træde tilbage. Desuden træder en Del af Regeringen sammen med de øverste militære Chefer og danner et Krigskabinet. Cheferne for de tre Forsvarsgrene danner tilsammen ogsaa et Raad, hvor samvirkende Operationer kan drøftes.

Hvorfor er der Grund til at benytte en Enhedskommando?

I Krig maa Stridskræfterne til Søs, til Lands og i Luften føres i nøje Kontakt med hinanden. Før Verdenskrigen saa man maaske ikke altid denne Nødvendighed saa tydeligt, som man gør det i Dag; man tænkte endnu ikke paa en selvstændig Luftflaade, og Krigene i 1866 og 1870 var rene Landkrige, hvor der ikke kunde blive Tale om Samarbejde mellem de forskellige Forsvarsgrene.

Men Verdenskrigen har understreget Betydningen af en streng Enhedsledelse. Et mønstergyldigt Billede paa, hvorledes det ikke skal være, faar man f.Eks. ved at betragte det fejlslagne Dardanellerfelttog lidt nøjere. Det er utænkligt, at der vilde være forekommet lige saa store Fejlgreb, hvis der i Krigskabinetet havde siddet en Koordinationsminister for Sø- og Landstridskræfterne, og der havde været en Stabschef for det samlede Værn med tilhørende Stab, der havde kundet udstede de Ordre, der var nødvendige til Gennemførelsen af Foretagendet.

Enhedsledelsen er ikke kun nødvendig ved Udførelsen af Operationer. Ogsaa i selve det krigsførende Land dukker der vigtige Spørgsmaal op, der kun kan behandles rigtigt, naar Afgørelsen kommer fra et Sted, der har det nødvendige Overblik over den samlede Situation.

Det er absolut fordelagtigt, naar den Organisation, der skal bruges i Krig, allerede eksisterer i Fredstid. Ændringer, der skal foretages i det Øjeblik, der mobiliseres, virker altid forvirrende. En Enhedskommando, der allerede bestaar i Fredstid, har ogsaa store Fordele ved at kunne organisere det Værn, der skal kæmpe, paa en saadan Maade, at Overgangen til Krigsfod bliver let og gnidningsfri. Det er ogsaa af stor Betydning, at den Ledelse, der skal føre Værnet i Krig, kan opbygge det til at løse de Opgaver, der bliver paalagt det i Krigen. Her drejer det sig hovedsageligt om Fordelingen af de disponible Pengemidler til de forskellige Forsvarsgrene. Det er fuldstændig hen i Vejret, naar dette Spørgsmaal afhænger af en i Reglen daarligt underrettet offentlig Mening, af en Strid mellem Partierne eller af en Ministers stærkere eller svagere Stilling. Kun der, hvor man udelukkende beskæftiger sig med, hvorledes en kommende Krig vil forme sig, vil man kunne afgøre, om man f.Eks skal anvende de likvide Midler til Infanterigeværer, Artilleriskibe eller Tanks eller noget andet for at kunne faa den størst mulige Nytte af de Beløb, der bliver givet ud.

Vi vil nu se lidt nærmere paa Mulighederne for Indførelse af en saadan Enhedskommando i Danmark, naar Danmark engang atter kan disponere over sine egne Midler uden at spørge andre om det.

Først vil vi se lidt paa det Samarbejde, der er til Stede i Øjeblikket, for selvfølgelig findes der et Samarbejde, som det ogsaa findes mellem andre Statsinstitutioner eller andre Ministerier. Som ovenfor nævnt, er Forsvarsministeren den officielle Myndighed, der repræsenterer Samarbejdet mellem Søværnet og Hæren. Han kan sørge for, at de Bestemmelser, der skal underskrives af ham selv, bliver ensartede for begge Forsvarsgrene. Desuden er der en Række Punkter, hvor Behandlingen af Sager er ensartet eller fælles for de to Ministeriers Arbejdsomraader, f. Eks. Retsvæsenet med Auditørtjenesten, Tilvirkning af Artillerimateriel, Krudt o. l., men noget effektivt Samarbejde indenfor den egentlige Krigstjeneste eller Forberedelse til Krig er ikke let at konstatere, og i det hele taget vilde det være ønskeligt, om et bedre Forhold kom i Stand over det hele. Hvorfor er der ikke større Samarbejde mellem de to Forsvarsgrenes Stabe, der dog bor saa godt som i samme Hus? eller mellem de to Ministerier, der ogsaa bor Dør om Dør? eller mellem alle de forskellige Afdelinger rundt omkring i Landet og de forskellige Skibsmyndigheder m.v.?

Talepunkt for Højkommandet
Rådets forvaltn. af Højkommandet

Antagelig fordi Flaadens Officerer ikke respekterer Hærens og omvendt. Men hvorfor respekterer vi ikke hinanden, for det er jo nærmest utænkeligt, at det ene Korps udelukkende skulde bestaa af sublime Begavelser og det andet af aandsvage eller dergjød ligestillede. Altsaa maa der ogsaa være en anden Grund. Denne vil antagelig være at finde i Ukendskab med de Forhold, der er herskende i den anden Lejr, med de Opgaver, det andet Korps Officerer har at løse og med den Maade, hvorpaa disse Opgaver bliver løst.

Dette ret skarpe Forhold mellem de to Forsvarsgrene er ikke et specielt dansk Fænomen, det findes over hele Verden, men naar det resulterer i daarligt Samarbejde, er der noget galt.

Tænk man sig, at der foreligger en Opgave, der kan løses af begge Forsvarsgrene i Forening, uden det dog er en Nødvendighed, og der saa opstaar Uenighed om, hvorledes denne Opgave skal løses, vil Resultatet antagelig være, at hver Gren løser den paa sin Facon, selvom det er besværligere end at løse den i Fællesskab. Et Eksempel: Hæren skal anskaffe Jagerluftfartøjer og Flaaden skal anskaffe Jagerluftfartøjer, Kravene er fra begge Sider nogenlunde de samme, antagelig den højeste Ydelse til den billigste Pris. Hvad vilde være naturligere end at anskaffe Luftfartøjerne i Fællesskab, saaledes at man kunde faa en større Leverance og dermed maaske en billigere Pris, et mindre Lager af Reservedele samt den Fordel, at en Jager fra den ene Lejr altid kunde faa Hjælp fra en Flyveplads, hvor Jagerne fra den anden holdt til.

Det er ikke strengt nødvendigt, at Købet bliver ensartet, men det er en Fordel, men naar ingen af Parterne kan bøje sig for den andens Argumenter, bliver der ikke noget Samarbejde, og gensidig mistanker man hinanden for at være inkompetent og ikke nær saa klog og dygtig som een selv.

Hvis der her var en Myndighed - en Mand - der kunde skære igennem og med tilstrækkelig Sagkundskab sige, at saadan og saadan skal det være, vilde der antagelig i det lange Løb kunne faas mere Valuta for de Penge, der bliver givet ud paa Forsvaret, og det er jo netop det, vi alle stræber efter - at lave det saa godt som muligt.

Men saadan en Mand, hvor skal han komme fra? Hvem kan der være Tale

om?

Kongen? - Kongen er her i Landet højestbefalende over baade Hæren og Søarmen, men i Følge Grundloven er Regeringsformen indskrænket monarkisk, og de Indskrænkninger, der er i Kongens Magtbeføjelser tilligemed de Forpligtelser, der paahviler Kongen som Regent, samtidig med, at han er ansvarsfri, gør, at man, hvis man skal beholde Regeringsformen, ikke kan have Kongen som den ansvarlige Chef for Enhedskommandoen.

Kongen udøver sin Myndighed over Forsvaret gennem sin Forsvarsminister. Vil Forsvarsministeren kunde bruges som Chef for en Enhedskommando? Det er ikke givet, at Svaret bliver "Nej" - det kunde jo tænkes, at Forsvarsministeren kunde have visse Forudsætninger for at bestride denne Post, men som Forholdene har været her i Landet i de sidste Decenier, vil man antagelig kunne svare "Nej", fordi der har været stadigt skiftende Politikere paa Taburetten, og Levebrødspolitikere^{en} vil ikke have den tilstrækkelige militære Uddannelse til at optræde som den øverste militære Chef. Kravene til denne Chef er heller ikke smaa - den tyske Kontreadmiral Groos har formuleret det saaledes: Det gælder om at frembringe et Individ, der kan beherske en hvilken som helst Rolle, som baade en General, en Admiral og en Luftmarskal ellers spiller. Hvis det kunde tænkes, at der gennem en længere Aarrække kom til at sidde en militær Forsvarsminister, vilde han maaske, hvis han stadig kunde faa den siddende Regerings Velsignelse, kunde udfylde Pladsen som øverstkommanderende, men det vil være vanskeligt i Praksis, idet Lovene og Praksis forudsætter, at Ministrene hører til det Parti eller den Koalition af Partier, der paa det paagældende Tidspunkt har Flertal i Rigsdagen. Hvis han hører til Flertalspartiet, vil han som Medlem af Partiet være underlagt Partiets Formand, og det er sandsynligvis ikke heldigt; hvis han ikke er Medlem af Flertalspartiet, vil han kunne risikere, at dette gaar imod ham, og han vil ikke kunne faa gennemført de for Forsvarets Effektivitet nødvendige Love. I Praksis har det ogsaa vist sig, at der her i Landet altid har været Vanskeligheder, naar en militær skulde optræde som Politiker.

Vil man forslaa en Militærperson, der ikke har noget med Regeringen at gøre, støder man ogsaa paa Vanskeligheder. Det er selvfølgelig en ken Tanke, at Forsvaret er høvet over Partiernes, og at det er noget, der altid skal være til Stede, uanset hvilket Parti, der er ved Roret, men det har sine Vanskeligheder, naar der ikke er Overflod af Pengemidler til Raadighed, thi det maa altid være Chefen for Forsvarsmagten, der skal argumentere for Forandringer i Militærbudgettet, men kan^{han} gøre det paa den rigtige Maade i et parlamentarisk Land, saa det bliver klart for de bevilgende Myndigheder, at der er Grund til disse Forandringer? Det vil han antagelig ikke kunne, naar han som upolitisk Person ikke har Adgang til Talerstolen paa Christiansborg, og hvis han skal have en Minister til at gøre det for sig, er det denne, der har Ansvar for det militære Apparat, og man kan ikke dele Ansvar og Udøvelse paa to forskellige Personer.

Tænker man sig, at de formelle, statsmandsmæssige Spørgsmaal bliver løst paa en eller anden Maade, og man faa r en eller anden militær Person til øverstkommanderende direkte under Kongen, er Vanskelighederne med denne Person dermed ikke tilende. Der er to meget vigtige Spørgsmaal tilbage, nemlig: Hvorledes er hans Forhold til Regeringen, og hvilken militær Uddannelse skal han have, eller fra hvilken Forsvarsgren skal han udgaa?

Forholdet til Regeringen maa antagelig løses af Kompromis'ets Vej, for Regeringen kan ikke være underlagt Chefen for Enhedskommandoen, og hvis han skal være underlagt Regeringen, maa der i denne være en, der er specielt delegeret til Forsvaret, altsaa en Forsvarsminister, eller han maa have sit sædvanlige Sæde i Regeringen, og saa er han selv Forsvarsminister. Hvilken Løsning man skal foretrække, afhænger vel af Forholdene paa det Tidspunkt, det drejer sig om.

Spørgsmaalet om den øverstkommanderendes Uddannelse er i et Land som Danmark maaske ikke saa let at løse, fordi det ikke paa Forhaand er givet, hvilket Varns, der vil være det mest betydningsfulde i en Krigssituation, men til syvende og sidst er det maaske heller ikke af saa stor Betydning, om det bliver en Officer fra Hæren eller fra Flaaden, der kommer til at sidde i Spidsen, idet det kommer an paa Mandens personlige Egenskaber. Der er dog sikkert, at han ogsaa maa have et indgaaende Kendskab til den anden Forsvarsgrens Opgaver og Virkemidler. Luftvaabnet har jo ikke tidligere optraadt som selvstændigt Varn her i Landet, saa en Officer fra denne Forsvarsgren kommer altsaa ikke direkte i Betragtning, idet næsten alle ledende Stillinger indenfor de respektive Flyvevesener er beklædt med Personal, der enten har faaet Hær- eller Marineuddannelse.

I denne Forbindelse vilde det være paa sin Plads at kaste et Blik paa Luftvaabnets Stilling i Almindelighed, fordi denne er knyttet nær til Spørgsmaalet om Enhedskommando.

Luftvaabnet har efterhaanden faaet selvstændige Opgaver, som det alene kan løse med sine egne Midler. Det skal bl.a. koncentreres om Angreb mod Modstanderens Luftvaaben, Forbindelseslinier, politiske og industrielle Centraller m.v. for saa hurtigt som muligt at nedbryde Modstanden eller svække Angrebet, men Land- og Søstridskræfterne kan i Dag heller ikke undvære Luftvaabnet i deres egne Rækker til Løsning af deres Specialopgaver. Man har altsaa følgende Alternativ:

enten at dele Luftvaabnet i tre Dele, en til Hæren, en til Flaaden og en Del til Løsning af selvstændige Opgaver,

eller at holde hele Luftvaabnet sammen, men dette forudsætter, at der over det og de to andre Forsvarsgrene er en fælles Overkommando.

Med Henblik paa Organisation, Forvaltning, Uddannelse, Indsats og Ledelse er det i de allerfleste Tilfælde nødvendigt at have et selvstændigt Luftvaaben, og efterhaanden er man ogsaa i de fleste betydende Lande gaaet over hertil.

Det næste Skridt, der saa skal foretages, er Dannelsen af Enhedskommandoen eller den øverstkommanderendes Stab, hvori alle tre Forsvarsgrene forener sig.

Enhedsstabens Arbejde skal være bestandigt at studere Samarbejdets Muligheder og bestandigt at give Anledningen til Afholdelse af hertil svarende Øvelser og Forberedelser, og dens Arbejde kan kun love Resultater, hvis Medlemmerne til Stadighed kan bevare Forståelsen af Sæstervaabnene.

Den nutidige totalitære Krig med alle dens tekniske Vaaben medfører, at Materielspørgsmaalet er kommet i Forgrunden. Det moderne Forsvar har et veldigt Arsenal, og det er Industrien. Derfor maa Forsvarestaben kunne disponere over Industrien i Krigstid, og for at kunne faa en hensigtsmæssig Organisation

man man allerede i Fredstid tilvejebringe den organisatoriske Enhed i egentlige Personal- og Forvaltningsspørgsmaal (Lønning, Forplejning, Beklædning, Sanitetsvæsen m.m.).

Men lævrigt maa Ledelsen af Hær, Flaade og Luftvaaben med Hensyn til deres specielle Opgaver holdes hver for sig. Spørgsmaal om Uddannelse, operativ og taktisk Opdragelse og selve Ledelsen i Krig maa besvares efter hvert Vaabens Ejendommeligheder. Her maa der for hvert Omraade kun være een ansvarlig Person.

Den fælles Forsvarsstab skal dannes af General- og Marinestab samt Luftstab, hvis der er nogen. Dens Personal vil aldrig faa Æren af vandne Slag, men det er i og for sig ikke noget nyt - det var Niels Juel og ikke Admiralitetet, der har faaet Æren for Slaget i Køge Bugt.

Stabsmedlemmernes væsentligste Opgave bliver allerede i Fredstid at forberede de Muligheder, der foreligger for Forsvaret i Krigstid og udtænke, hvorledes man bedst holder Fjenden borte fra Landet og samtidig opretholder den livsvigtigste Udenrigshandel. Deres Antal behøver ikke at være overvældende stort; et for stort Antal kan endog være farligt, thi det forleder til ikke at holde sig til de egentlige politisk-strategiske Opgaver, men ogsaa at blande sig i General-, Marine- og Luftstabenes specielle Opgaver.

Men selv om dette Antal ikke behøver at være overvældende stort, skal der dog en hel Del Personal til for at udfylde de nødvendige Rum paa Skemaet (Pag.2), og det vil sikkert være vanskeligt for et lille Land som Danmark at holde "dobbelt Rollebesætning" i Form af baade en fælles Forsvarsstab og de respektive Forsvarsgrenes Specialstabe. Selv om der er "mange Officerer" i Marinestaben i Øjeblikket, vil der dog altid være Arbejde til flere end det dobbelte, idet det Arbejde der bør og skal udføres i en Forsvarsstab kun begrænses af den Tid, der er til Raadighed, man bliver aldrig "færdig" med Stabsarbejde, der vil altid være nye Opgaver, der dukker op, inden man har løst de gamle, og mon det saa vil være formaalstjenligt at pille nogle af de bedste Folk bort fra et Arbejde, der i deres Fravær antagelig ikke bliver gjort, fordi enhver altid vil søge at løse et eller andet Specialproblem, der særligt ligger for ham, i det Mylder af Problemer, der altid vil foreligge, og for at der skal være Mening i en Forsvarsstab, skal man selvfølgelig lave den af det bedste Personal, der kan faas til dette Brug, og det vil antagelig være netop det Personal, der ogsaa er bedst egnet til Specialstabene.

Selvfølgelig er Betænkkelighederne saa store, fordi det kun er et meget begrænset Antal Officerer, der er til Raadighed i et Land som Danmark.

Hvis den fælles Forsvarsstab skal bestaa af lige mange Medlemmer fra hver Forsvarsgren, vil Søværnets Rammer selvfølgelig blive meget mere belastede end Hærens, hvorimod Søværnet ikke vil blive tilstrækkeligt repræsenteret i den fælles Stab, hvis dennes Medlemmer udtages efter Forholdstal efter Antallet af Officerer i de respektive Korps, og en Nedsættelse af Antallet af Officerer i de enkelte Forsvarsgrenes Stabe vil man antagelig heller ikke kunne regne med, fordi de i Øjeblikket bestaar af et Minimum af Personer, som man ~~antagelig~~ antagelig ikke vil kunne forsvare at gaa under.

Vanskelighederne ved Indførelse af een militær øverstkommanderende med en Stab, der vil bevirke, at en lille Militærmagt faar et uforholdsmæssigt stort Hovede, vil maaske i Praksis i et lille Land som Danmark vise sig at være

uoverstigelige, allerede inden man begynder at tænke paa Industriens Indføjelſe under Militærmagten under Krigsforhold.

Under Krigsforhold tilsidesættes de privatkapitalistiske Interesser i Industrien i nogen Grad, idet det bliver Staten, som skal fordele de krigs- og samfundsnyttige Opgaver til de forskellige Virksomheder, man kan raade over. Hvis denne Fordeling udelukkende skal foregaa fra den fælles Forsvarsstab, vil det sige, at der i denne skal optages en Række civile Fagmand som sagkyndige udover det i Forvejen ret store Antal militære, og hvis man skal holde Linien, nemlig at lave saa faa Forandringer ved Overgangen fra Fred til Krig, faar man derved et endnu større Hovede paa Forsvaret.

Det kan hverken være rigtigt eller foreneligt med økonomisk Anvendelse af Tid og Arbejdskraft i næsthøjeste Instans, nemlig under Regeringen, at indrette en fælles militær-teknisk Overledelse med en saadan Koncentration af Arbejdsopgaverne, at de vil overstige det praktisk gennemførlige, men uden at den har konstitutionel Indflydelse paa eller Ansvar for Sagernes endelige Afgørelse i Regeringen eller i Ministeriet, hvis der findes en af partipolitiske Grunde valgt, maaske civil Forsvarsminister.

Et Lands Forsvarsorganisation og særligt dennes højeste Ledelse skal afpasses efter Krigens Krav, og da man nu, hvor Krigen ikke længere er en ren militær-politisk Sag, bag de egentlige Kampmidler maa have hele Nationens Kræfter og alle dens Hjælpemidler og Kilder for at kunne gennemføre Krigen, er man tvunget til at give hver Industri sin specielle Opgave og hvert Individ sin Byrde at bære. Ledelsen af Krigens Hovedlinier omfatter saaledes hele Landet og kan ikke udeves af nogen anden Organisation end Landets lovlige Regering.

Dette medfører, at det skal bestemmes i Stats- eller Ministerraad, hvad der bliver de enkelte Ministres Loſ at udføre.

Man hører ofte, at Krigen begynder, hvor Politikken ender. Men det kan ikke være rigtigt. Politik og Krig staar altid i den snævrreste Forbindelse med hinanden, og den politiske Krigsledelse maa Haand i Haand med den operative prøve at genoprette Freden paa de bedst mulige Vilkaar - man behøver kun at tænke paa Hensynet til og eventuelt Anvendelsen af andre Magters Assistance og Opretholdelse af gode Forbindelser udadtil - baade politisk og teknisk - det er naturligvis Ting, der kan have den største Betydning for Landet.

Regeringens operative Krigsledelse omfatter Stridskræfternes Fordeling og Anvendelse i Hovedtræk og endvidere Samarbejdet mellem Militær, Politik og Administration i sin Helhed. Regeringen skal altsaa bestemme, hvad Krigsmagten skal søge at udføre. Hvorledes de disponible Midler og Stridskræfter skal anvendes for at naa Maalet, skal den paagældende militære Myndighed bestemme.

Selv om Enhedskommandoen fra et militært Synspunkt vil være den ideelle Ledelse af de militære Styrker i Krig - tank bare paa Organisationen og Udførelsen af Norgesfelttoget den 9. April - er det altsaa et Spørgsmaal, om man i det hele taget kan have en rationel Enhedskommando i et Land med demokratisk Regeringsform, idet den fælles Ledelse af militære Styrker er meget nøje knyttet til Regeringen. I Praksis viser det sig ogsaa ved, at kun de Lande, hvor Regeringsformen er diktatorisk, som i Italien og Tyskland, har indført den helt eller næsten helt rendyrkede Form for Enhedskommando.

Her vil nogle maaske indvende, at Sverige har Enhedskommando, men er det mon helt rigtigt? I alle Tilfælde er der foruden Kongen to Personer til

i Spidsen for Forsvaret, nemlig den civile, politiske Forsvarsminister og den militære Forsvarschef med sin Forsvarsstab. Det er imidlertid en løsning, der nærmer sig stærkt til den tyske Organisation, men om det er den ideale, er et helt andet Spørgsmaal. Selvfølgelig har man mange af de Fordele, der knytter sig til den rendyrkede Enhedskommando, men saa vidt jeg ved, har man ogsaa i Praksis en hel Del Ubehageligheder ved det daglige Arbejde, fordi den relativt store Forsvarsstab i mange Tilfælde virker som et forsinkende Omsøvsdepartement.

Hvis man ser bort fra den Mulighed, at der her i Landet bliver indført en Form for Diktatur eller en hertil svarende Regeringsform, hvor Regenten er den militære og politiske Enhedschef, vil det altsaa åbenbart være noget af et Problem at arrangere en militær Overkommando, der kender sine Fligter og sit Ansvar. Problemet maa efter min Formening løses paa følgende Maade:

Regeringen skal til enhver Tid og under alle Forhold have det øverste og egentlige Ansvar for Krigens Ledelse. Den maa derfor i Fredstid allerede være organiseret saaledes, at den er klar over sit Ansvar for Landets Sikkerhed, og at den kan løse sine Opgaver som Krigsoverkommando. Derfor er det nødvendigt, at den højeste Land- og semilitære (evt. luftmilitære) Sagkundskab dels findes indenfor Regeringens egne Rammer og dels er til dens umiddelbare Disposition i vedkommende Ministerier. Denne Sagkundskab maa nemlig raadspørges ikke alene i de rent militære Spørgsmaal, men ogsaa i udenrigspolitiske Sager og angaaende alle Krigsforberedelser, der jo paa Grund af den moderne Krigs Karakter berører næsten alle Statens Arbejdsomraader.

Det vil altsaa sige i Praksis, at Chefen for Generalkommandoen, Chefen for Søværnskommandoen og evt. Chefen for Luftvaabnet bliver faste Medlemmer af Regeringen, saaledes at de direkte bliver draget ind i alle vigtigere Forhandlinger angaaende Landets Forsvar, Udenrigspolitik og Beredskab.

Dette kræver imidlertid en Omvæltning inden for den hidtil gældende partipolitiske Praksis, nemlig at Rigets Sikkerhed bliver det væsentligste Spørgsmaal at klare for en hvilken som helst Regering, d.v.s. at det danske Folk i sin Helhed bliver gjort klar over, at det at regere kun kan have Betydning i et frit Land, og at det ellers er en luftig Illusion, og vi militære maa stadig huske paa, at vi ikke vinder nogen Krig, hvis vi ikke har Folket med. Folket, repræsenteret ved Regeringen, maa altid klart have for Øje, hvor alvorlig en Sag det er at bevare Rigets Uafhængighed, og saa bliver den Enhedskommando, vi har Brug for, Regeringen, nemlig Kongen, der udøver sin Myndighed, ogsaa sin Befalingsmyndighed over Forsvaret, gennem sine Ministre under Statsministerens Forsæde.

Ved at lave om paa Kommandoforholdene uden Opnaaelse af Forsvarsvilje opnaar man kun det, at Nissen flytter ned, Resultatet bliver ikke nogen militær Naforbedring. Men hvis man ser paa de Tilstande, den sed i Tyskland, og som hos den Land, der til Raadighed for Regeringen er ogsaa de respektive Forsvarsgrenes Specialstabe, uden nogen egentlig militær Forsvarsstab, for hvis det er de rette Mennesker, der staar i Spidsen for de militære Omraader, skulde man kunne opnaa det rigtige Samarbejde, naar det er Landets Velfærd, det gælder, og ikke Fremgang for den ene Forsvarsgren paa Bekostning af den anden. Det, der saa skal erstatte eller rettere træde i Stedet for den fælles Forsvarsstab, bliver saa Ministerraadet - i Krigstid Krigskabinettet - med Statsministeren som den egentlige Leder.

Naar de enkelte Medlemmer af Ministerraadet alle er besjælet af den Idé, at Rigets Sikkerhed er det vigtigste, og naar de alle vil sætte deres Arbejdskraft ind paa dette ene, at gøre deres yderste for at skaffe et effektivt Samarbejde til Gavn for Fædrelandet, vil vi have den solide Basis, paa hvilken det demokratiske Lands Forsvar skal bygges op.

Indlæg i Anledning af Kaptajnløjtnant Haugsted's
Foredrag om "Enhedskommando" i Sølieutenants-selskabet
den 25/11 1941 af Kommandørkaptajn C. Westermann.

Det Spørgsmaal, Indlederen her har fremlagt til Diskussion har jo længe været et Emne af betydelig Interesse indenfor de Kredse, der interesserer sig for dansk Forsvars organisatoriske Opbygning.

Begivenhederne omkring den 9' April ifjor har umiskendeligt ladet os forstaa, at den Forsvarsordning, vi lever paa, ikke fremover kan fyldestgøre de Krav, der maa stilles.

Den altovervejende Del af den danske Befolkning vil - uanset om vi efter dette atter faar vor fulde Selvstændighed - erkende, at en ny 9' April kan Land og Folk ikke overleve.

Vi staar derfor umiddelbart efter denne Krigs Opør overfor Vedtagelsen af nye Militærlove, og det blev jo ogsaa af den nuværende Forsvarsminister nævnt i Folketinget under Bemyndigelseslovens 2' Behandling i November ifjor, at vi efter dette maatte have vidtgaaende Andringer i de gældende Militærlove.

Ingen ved, hvornaar vi kommer til at staa overfor denne Vedtagelse, ej heller under hvilken indre eller ydre Paavirkning, dette vil ske; men saa meget ved vi, at der indenfor næsten alle politiske Kredse ønskes en Enhedskommando, at dette ogsaa er Tilfældet i den langt overvejende Del af Hæren og at Forholdet indenfor Marinen vel nærmest er det, at man frygter en Underkendelse af Marinens Betydning og derigennem Tilsidesættelse af Marinens Interesser, men at der ogsaa indenfor Marinen er Kredse, som ser saadanne Fordele for det samlede Forsvars Effektivitet knyttet til en Enhedskommando, at de ikke kategorisk vil afvise Tanken derom.

Selvom Spørgsmaalet saaledes ikke kan siges at

have Aktualitet, da bl.a. Premisserne for en kommende dansk Forsvarsordning i nogen Grad mangler, maa jeg dog anse det for rigtigt, at man indenfor en ~~vis~~ Kreds som denne søger at finde et Standpunkt ved at klarlægge sig Konsekvenserne, udfra det Synspunkt, at den, der har sin Argumentation i Orden og præsent altid vil staa stærkere i en Afgørelse, end den, der ikke har det.

Jeg maa imidlertid beklage, at Indlederens Foredrag ikke har klarret noget for mig i denne Henseende, og dette skyldes i det væsentligste, at han i sin Konklusion gaar stik imod sin Argumentation.

Da jeg i det væsentligste er enig med Indlederen i hans Argumentation, kan jeg altsaa ikke følge ham i Konklusionen, nemlig i Forslaget om at lade det samlede Ministerraad overtage den fælles Forsvarstabs Funktioner med Statsministeren som øverste samlede Led af de militære Forsvarsgrane.

Jeg skal paapege nogle enkelte af disse Uoverensstemmelser mellem Argumentation og Konklusion.

1. Indlederen stiller Spørgsmaalet, om Forsvarsministeren vil kunne bruges som Chef for en Enhedskommando og besvarer dette med et "Nej", fordi "Levebrødspolitikerer" ikke vil have den tilstrækkelige militære Uddannelse til at optræde som den øverste militære Chef.

Rent bortset fra, at jeg finder Anvendelsen af den nedsettende Betegnelse "Levebrødspolitiker" om enhver civil Forsvarsminister, for uheldig, kan jeg ikke indse, at den civile Statsminister her kan forventes at møde med større Kvalifikationer paa det militære Omraade, end den Forsvarsminister, som gennem sin Embedsgering dog har Lejlighed til at faa Kendskab til dette.

Indlederen hævder videre, at den øverste kommanderende maa have indgaaende Kendskab til alle Forsvarsgranes Opgaver og Virkemidler, men dette er dog slet ikke Tilfældet med en Statsminister.

2. Indlederen understreger - efter min Mening alfor stærkt - Uenigheden mellem de to Værns Officerer, og

kritiserer stærkt det manglende Samarbejde mellem Stabene, men konkluderer dog i, at Værnegrenenes Stabe skal holdes adskilt.

3. Indlederen hævder at een Myndighed maa bestemme Midlernes Fordeling efter Behovet d.v.s. til Infanterigeværer, Artilleriskibe eller Tanks, men ender med at lade de 3 militære Ministre hver for sig bejle til Bevillingsmyndigheden, Rigsdagen.

4. Indlederen hævder, at "der i Praksis her i Landet altid har været Vanskeligheder, naar en militær skulde optræde som Politiker" og dog foreslaas 3 militære Ministre.

5. Indlederen argumenterer for, at der til Raadighed for Regeringen skal være en fælles Forsvarsstab, som skal dannes af General- og Marinestab samt Luftstab, men sætter ^{sit} i Forslaget Ministerraadet i Stedet for den fælles Forsvarsstab, og stiller de respektive Forsvarsgrenes Specialstabe til Raadighed for Regeringen.

Dette maa henwise divergerende Indstillinger fra Specialstabene til den usagkyndige Statsministers Afgørelse.

6. Endelig et vigtigt Punkt, som har været det afgørende for Indlederens Forslag.

Indlederen har igennem hele sin Argumentation omtalt Politikere meget nedsættende, kulmænerende i at han udtaler, "at det kræver en Omvæltning indenfor den hidtil gældende ^{parti-}politiske Praksis, nemlig at Rigets Sikkerhed bliver det væsentligste Spørgsmaal at klare".

De forskellige Partier har forskelligt Syn paa, hvorledes Rigets Sikkerhed bedst opretholdes, men efter min Mening kan man ikke tænke og slet ikke tillade sig at sige, at Rigets Sikkerhed ikke skulde være ethvert dansk politisk Partis ledende Tanke og højeste Maal.

Ikke desto mindre konkluderer Indlederen i, at for at faa Forsvarsviljen i Folket, maa Folket, repræsenteret ved Regeringen, være militært ledende, fordi en ^{militære} Andring af Kommandoforhold kun betyder at Missen flyt-

ter med.

Jeg er helt uenig i at Folket skulde have større Tillid til en Statsminister som øverste militære Leder end til en fremragende Militærperson, og helt uenig i at en saadan Placering af Myndighed og Ansvar skulde fremme Forsvarsviljen i Folket.

Jeg er sikker paa, at Indlederen her gør sig skyldig i en alvorlig Fejlvurdering, og da han har lagt denne til Grund for sit Forslag om en fremtidig Ordning, kan jeg alene af denne Grund ikke følge ham.

7. Endelig synes der mig vedrørende de militære at være en væsentlig Uoverenstemmelse naar Indlederen først siger, at "det vil være noget af et Problem at arrangere en militær Overkommando, der kender sine Pligter og sit Ansvar" og kort efter udtaler med en Optimisme som har ringe Kontakt med Virkeligheden, at "hvis det er de rette Mennesker, der staar i Spidsen for de militære Garraader, skulde man kunne opnaa det rigtige Samarbejde, naar det er Landets Velfærd, det gælder og ikke Fremgang for den ene Forsvarsgren paa Bekostning af den anden".

Dette vil vist sige, at der aldrig hidtil har siddet "de rette Mennesker" i Spidsen for de militære Garraader, og det er vist en uretfærdig Beskyldning.

"Naar Krybben er tom, bides Hestene", saadan har det altid været, og saadan vil det altid være.

Der findes vist intet Land - selv med Enhedskommando - hvor ikke den ene Værnegren har ment sig tilslidesat paa Bekostning af en anden.

Jeg har ikke fremført det, jeg her har sagt, blot for at yde en negativ Kritik, men for at forklare, hvorfor jeg ikke kan følge Indlederen i hans Forslag.

Da jeg imidlertid har sagt, at jeg paa væsentlige Punkter er enig med ham i hans Argumentation, skal jeg, for ogsaa at være positiv, kort redegøre for mit Syn paa en eventuel Enhedskommando i en kommende dansk Forsvars-

ordning.

Ver nugældende Ordning med en for Hær og Flaade fælles Forsvarsminister var efter den Tids Opfattelse, d.v.s. i 1909, tilfredsstillende for Krævens til en saamlende Myndighed.

Denne Ordning har under de derefter vedtagne nyere Forsvarslove holdt sig, væsentligst vel ifølge Inertions Lov, men ogsaa fordi man ikke havde noget bedre at sætte i stedet.

Skulde man vælge en militær øverstbefalende fra et af Værnene, maatte man gaa ud fra, at han mødte uden Kendskab til det andet Værn, og saaledes kun vilde komme til at pretendere en Sagskundskab, men uden at denne var saa megen Realitet, at der med Rette kunde pålægges Personen noget Ansvar for eventuelle urigtige Dispositioner.

Under disse Forhold har man ræsonneret saaledes, at man lige saa vel kunde have den civile - og med begge Værn ukendte - Minister som saamlende Myndighed, som at have en Militærxperson med Kendskab til det ene, hvorved Ensidighed og Mistillid ikke kunde undgaae.

De Krav, man maatte stille til en militær øverstbefalende, maatte være, at han virkelig var i Besiddelse af en saa alsidig Sagskundskab, at hans Dispositioner for Værnegrenenes Samvirke og taktiske Optreden kunde uddøles under personligt Ansvar.

En saaledes uddannet Mand har de danske Værn ikke i Dag.

Men ser man frem i Tiden maa man erkende, at Erfaringerne fra denne Krig giver rigelig Grund til at overveje, om den tekniske Udvikling og den deraf følgende taktiske Krigsform ikke tilskynder til at søge etableret en Form for Enhedskommando.

Hoymaa man særlig hæfte sig ved Luftvaabnets Udvikling. Fra tidligere kun at have været betragtet som et Hjelpevaaben til de to andre Værnegrene er Forholdet

jo nu blevet det, at enhver Land- og Søoperation jo nødvendigt skal have tilknyttet Luftstyrker, og at Luftvaabenet oven i Købet er i Stand til uafhængigt af de to andre Værnegrene at udføre og løse selvstændige Opgaver.

Vort Flyvevæsen har aldrig været talssægt størrelse, end hvad der var nødvendigt til at dække de Hjelpeopgaver, Hær og Søværn maatte kræve løst, men ogsaa for vort Vedkommende har Krigen sikkert givet os Erfaringer, som vil placere Luftvaabnet paa en helt anderledes dominerende Maade i fremtidige Forsvarsleve end hidtil.

Ogsaa denne Omstændighed, at der nu bliver tre Værnegrene forøger Trangen til en koordinerende Myndighed og Krav til alsidig militær Indsigt hos denne.

Fordele ved at have en for alle tre Værnegrene fælles Øverstbefalende er evidente, vel mest under Krigsforhold, men ogsaa under Fredsforhold.

En fælles Øverstbefalende vil i højere Grad end ellers kunne fremme Samvirke, Samarbejde og Fællessøvelser mellem Værnegrene; han vil kunne forenkle Kommandeforhold og formentlig ogsaa simplificere adskillige Forhold i Administrationen, ligesom den rigtige Øverstbefalende vilde give Militæret en meget stærkere Position overfor Politikerne, og med saa meget større Vægt kunne gennemføre militære Krav.

At en Enhedskommando ogsaa har Ulemper, er vel ingen blind for, men ^{en} af de vigtigste er vel Frygten for at Ensidighed - Hængen ved sin egen Værnegren - skal skabe Mistillid, Jalousi og Øvilje, og derigennem slette Samarbejdsforhold.

Udover de allerede tidligere anførte Krav til en Øverstbefalende, maa man derfor forlange store personlige Egenskaber d.v.s. personlig Retsindighed, Retlighed og Loyalitet foruden den overlegne Viden og Kunnen, Energi og Arbejdslyst og alsidig praktisk og teoretisk Dygtighed.

De Kundakaber, der kræves for at bestride en saadan Stilling kan ikke erkværes alene ved Tjenstg¹ring/en enkelt Værnegren, dertil kræves en særlig Uddannelse, som maa gives alt Personal til højere Stabe i en Forsvarshøjskole, svarende til det tyske "Wehr-machtsakademie".

Paa en saadan Højskole skal ikke læres tekniske Detailler, men Vagten alene lægges paa Strategi og Vaabnens taktiske Anvendelse og Samarbejde, og Skolen maa forsettes med Stabearbejde i alle Værnegrenes Stabe.

Ser man videre paa, hvorledes den Øverstbefalendes Stab skal være sammensat, afkrækkes man straks af Eksemplet fra Sverige, hvor man i Staben har samlet en hel Række sagkyndige fra de enkelte Værnegrene, som derefter udfører samme forberedende Arbejder, som udføres i Værnegrenenes Stabe, og saafremt Overvejelserne ikke faar samme Resultat fører til Kompetencestridigheder og et Skriveri, som kun er af det onde.

At en saadan Ordning ogsaa vilde kræve et saa talrigt Personal, at vi vanskeligt - og i hvert Fald kun ved store økonomiske Ofre - kunde magte det, opfordrer ikke til at gaa denne Vej.

Jeg vilde ogsaa mene, at man kunde komme mere direkte til et lige saa godt Resultat ved at lade Værnegrenenes Stabe med Værnegrenenes Chefer indgaa direkte i den Øverstbefalendes Stab.

Værnegrenenes Chefer skulde have en helt selvstændig Stilling i alle interne Spørgsmaal, og den Øverstbefalendes Opgaver skulde alene omfatte den fælles Krigsforberedelse, Vaabnens Samarbejde og Fællesøvelser.

Foruden disse tre Sektioner - Hærsektionen, Marinesektionen og Flyversektionen maatte Staben bestaa af en fjerde Sektion - Koordinationsektionen - direkte underlagt den Øverstbefalende.

Sidstnævnte Sektion, hvortil ogsaa civilt Personal kunde antages, skulde alene forberede Koordinationen mellem Militæret og Civilindustrien, Trafikvesenet, den civile Luftbeskyttelse, Politiet o.s.v. med Hensik paa disse Anvendelse under Krigsforhold.

Disse fire Sektioners direkte Samarbejde under en fælles Ledelse, i alle Spørgsmaal, som angaar Krigsforberedelse, maatte være den bedste Garanti for en gaidningeløs Overgang til Krigsforhold, medens Værnegruppernes Chefers selvstændige Stilling i alle andre Forhold - og særlig selvstændig i Fredstid - maatte kunne sikre, at saglige Krav til Materielanskaffelser, Øvelser og Personeluddannelse ikke forsvantes eller negligeredes i nogen Værnegren.

Indlederen rejste Spørgsmaalet om, hvem der skulde fordele Midlerne eller træffe Bestemmelse om deres Anvendelse. Under den her skitserede Ordning kan der ikke være Tvivl om, at de enkelte Værnegrenes Chefer maa stille deres Krav til Budgettet, og at disse Forslag af den Øverstbefalende maa forelægges for den Forsvarsminister, som er nødvendig i denne Ordning som Forbindelsesleddet mellem Militæret og Bevillingsmyndighederne - Rigsdagen.

Som hidtil maa Rigsdagen fordele Midlerne og afpasse dem efter Befolkningens Evne og Kravene til andre samfundsvigtige Formaal, alt efter Indstilling fra Regeringen.

Jeg skal blot tilføje, at en nødvendig Konsekvens af den her skitserede Ordning maa være, at de to Ministerier, Krigsministeriet og Marineministeriet slæns sammen, hvilket vel ogsaa paa andre Maader kan medføre en Forenkling og en mere ensartet Behandling af Sagerne, end det nu er Tilfældet.

Enhedskommandoen kan ikke om ethvert Spørgsmaal skrive til to Ministerier.

At Utskrivningsvesenet og den civile Luftbeskyttelse samtidig burde henlægges under dette Ministerium, tilføjer jeg kun for Fuldstændigheds Skyld.

Den Øverstbefalende maa udhævnes af Forsvarsministeren efter at Udnævnelsen paa sædvanlig Maade, hvor det gælder højere Stillinger, har været forelagt og vedtaget i et Ministerraad.

Fra hvilken Værnegren, den paagældende skal tages, maa alene afhænge af, hvor den højest kvalificerede findes.

Som allerede nævnt saavel af Indlederen, som af mig, er den moderne Krig af en så totalitar Karakter, at man maa paaregne alle Samfundsfunktioner inddraget under Forsvaret i Tilfælde af Krig.

Jeg har redegjort for, hvorledes jeg har tænkt Forberedelserne hertil truffet af Forsvarsstaben gennem den særlige Koordinationssektion, men man vil kunne forstå, at denne Sektion vel kan forberede de Foranstaltninger, der skal foretages, men at den ikke har nogen udøvende Myndighed under Fredsforhold

Til at paabyde nødvendige Foranstaltninger, til at Civilindustrien m.m. hurtigt kan indgaa i Krigspotentiellet, maa de paagældende Ministre tages til Hjælp.

Ser man paa hvilke Ministre, der berøres af disse Opgaver, vil man hurtigt se, at dette gælder samtlige Ministre, lige med Undtagelse af to, nemlig Undervisningsministeren og Kirkeministeren.

At oprette et Forsvarsraad med samtlige Ministre minus to, vil være ensbetydende med det samlede Ministerraad, og dette vil utvivlsomt være et forstørt Apparat, der vil have Vanskeligheder ved at blive samlet, og hvor Ansvaret vil blive forflygtiget.

Da de enkelte Ministre imidlertid maa inddrages i Forhandlingerne for at faa de nødvendige Bestemmelser gennemført, maa Forsvarsraadets Funktioner vel i Praksis gennemføres paa følgende Maade.

Statsministeren fører Forsødet i Forsvarsraadet.

Medlemmer af Forsvarsraadet er samtlige Ministre, den Øverstbefalende og de tre Værnegrenschefer.

Yderligere Personel fra Ministerier og Stabe kan indkaldes af Formanden.

Forsvarsstaben forbereder Forhandlingsemnerne, og

den Øverstkommanderende indstillor til Statsministeren, hvilke Ministre, der til Behandling af den foreliggende Sag, bør indkaldes.

Den Øverstbefalende og de tre Værnegrenschefer deltager i alle Høder.

At dette Forsvarsråd ikke er egnet til Krigsforhold er indlysende, og der maa derfor forberedes en gaidningsløse Overgang til et snævrere Krigskabinet.

Dette bør bestaa af Statsministeren, Udenrigsministeren, Finansministeren, Forsvarsministeren, Ministeren for Handel, Industri og Søfart samt af den Øverstbefalende og de tre Værnegrenschefer.

Derfor bør ogsaa samtlige disse fem Ministre deltage i alle Høder i Forsvarsrådet.

Jeg skal dog ikke undlade at paapege ogsaa den Mulighed, at det her nævnte Krigskabinet alene kan udgøre Forsvarsrådet, med Adgang for det til at indkalde andre Ministre, naar disse Administrationsraade berøres af Forhandlingsømmet, og dette vil maaske endog være den rigtigste Løsning, og den, der giver den letteste Overgang til Krigsforhold.

Jeg kan kun beklage, at Tiden ikke har tilladt mig en udførligere Redegørelse for den her skitserede Ordninges Anvendelighed i Praksis, men jeg maa forudsætte, at en saa sagkyndig Forsamling som denne selv kan gennemtanke den Række af Funktioner, der paahviler de nævnte Organer, og deraf danne sig et Billede af Ordningens Formaalstjenlighed.

Jeg skal dog til Slut understrege, at den her foreslaaede Ordning maaske kan være Fremtidens, forsaavidt, som man idag ikke har den til den højeste Stilling uddannelsesmæssigt kvalificerede Mand.

Indtil dette er Tilfældet maa jeg mene, at en Forsvarsstab sammensat af Værnegrenscheferne, disses Stabschefer, Cheferne for de to Flyvevæsenes og Direktøren i Krigsministeriet under Forsvarsministerens Forsæde maa

være den rigtige Formidling af Samvirket mellem Vaab-
nene, medens Forsvarsrådet bør være som jeg har angivet.

Som jeg begyndte med at sige, ved ingen i Dag,
under hvilke Forhold vi vil komme til at vedtage en ny
Forsvarsordning her i Danmark.

Mine Overvejelser har derfor alene taget Sigte
paa Danmark som et fuldstændig frit og suverant Land, og
har heller ikke taget Hensyn til en eventuel Koordinati-
on paa det militære Omraade med det svenske Forde.

Men endelig maa man gøre sig klart, at vi naar
som helst kan blive stillet overfor uafviselige Krav om
Indførelse af Enhedskommando.

Ingen ved, om den Begivenhed, som har fundet
Sted i Berlin i Dag, vil medføre en Krigserklæring til
os i Morgen fra England og Rusland, og at vi som følge
deraf med Timers Varsel kan blive stillet overfor denne
Eventualitet.

Indlæg i Diskussion
i Soc-hiistorisk. Selskab
d. 25. November 1941.

Jeg vil gerne knytte nogle enkelte Bemærkninger til de af Foredragsholderen fremførte Synspunkter vedr. Spørgsmaalet Dansk Euhedskommando.

1. Betragtelse for at Spørgsmaalet indlister Euhedskommando heri i landet kan sættes under Hebet maa være den, at landet udviler sig til ^{igennem} at blive en levdygtig Nation, hvor hvor enkelt - og især de paa ansværlige Posten placende Hænder - blaar folke et Ansvar for Opretholdelsen af Landets Trivsel og Selvstændighed. Børne Fremtiden i sig, at vi skal være de ridere som i Tidene for denne Krig, saa vi der ingen Grund til at spille Ord paa den fremtidige Hedelse.

2. Vi maa indenfor Spræmt være klar over, at Spørgsmaalet indlister Euhedskommando er - kan man sige - faktisk-aktuel i store Kredse i Mæren. ~~Følte vi os ikke alle ilde berørt i Ekspansionskrigen, da den efter min Opfattelse usædvanlig Aktion fra Mærens Side blev ført for at sikre den nye Clef for Generalkommandoen en stor Anseelse med Clef for Sprængkommandoen. jof. Udvalgte datoerne og Antallet af hvilke Udvalgte datoerne gjaldt. Man kan maa- ske sige, at saa lidt maatte at man regner med~~

~~dette som andet end en pudsig Tilfældighed, som man~~
 ikke har tid at røre, men jeg er personlig overbevist om,
 at du ~~har se~~ ~~lort~~ ~~me~~ at Brække i Spillet om
~~Eukedskommandoen~~. Som et ~~det~~ Ringebog har
 jeg nævnt, at jeg igennem det sidste ~~to~~ ~~Rac~~
 har haft Heflighed til Samtaler med mange af Ka-
 rens Officerer og at ~~jeg~~ ~~vid~~ disse Samtaler har gjort
 mig heldig, hvis Eukedskommandoen ikke har været
 taget frem. Vi bliver i denne Forbindelse kun betragtet
 som en unyndig Hillebror og ~~gjæ~~ ~~er~~ man vil paa
 Tanken ~~Tog~~ sige, at vi jo indenfor Sprænet har ud-
 mærkede Bønder til Besættelse af den højeste Myndighed,
 bliver det mødt med den største Forbarelse, som
 en Tanke du ikke har stryket de paagældende.
 Som Illustration af hvor lidt du i Hæren regnes med
 Sprænet kan jeg nævne den Vanskelighed du faktisk
 har været ved indenfor Folk og Værn at lade Befalings
mand - fra Generaler til Officianter - til at sige Værneu-
 sker Værnet i Stedet for Hæren. - Saakunt vi altsaa
 ikke paa Forhaand er klar til at tage Eukedskom-
 mandoen og tage den med os Officere fra Hæren
 som sebræverne største Myndighed, men vi i Tide
 forberede os selv og vore Argementer til den
 Høring der gik - til Shade for Forsædet - men
 komme.

† om Eukedskommando

† i Omstalten af dette danske Forsvar.

3. Vilde militær Ekehedskommando den 9 April 1940 have medført at Kærness var bedre og ensartet forbe-
 ret end Tilfaldet var? Dette Spørgsmåls Besvarelse for
 kommer mig at maatte være af fundamentals Betyd-
 ning for hvilken Stilling vi bør indtage til Problemet,
 det er min Opfattelse, at havde Regjeringen og alle hær
 i landet set det som en Selvfølge at man forsvarede
 sig, hvis man blev angrebet, saa vilde det ganske nær-
 set Kommando forhold ikke have hervort den bekæn-
 nede forvirring, der har berøvet vor største Udnyttelse.
 Og mener altså ikke, at man herfra kan drage
 nogen logisk Slutning for eller imod.

4. Efter min Opfattelse har vi her i landet en-om
 ikke militær - saa dog en Ekehedskommando, der er re-
 præsenteret ved Forsvarsministeren. Jeg vil ønske det
 Fand af Videre der skal til for at være militær Chef for
 2 eller 3 Korn særligt for at være saa stort, at det sands-
 lig har banded selv under en Hjemrejsedet Mat. Den
 militære Chef vil næsten en tilsvaret objektiv Indstilling al-
 tid se noget ensidigt paa militære Forhold hældende mod
 det Korn han er udgaaet fra. En civil Forsvarsminister
 vil ikke have den ~~for~~ forudseende Indstillings Blynde og
 har man som Minister en Hand med Sund Sæns ter
 jeg, at han bedre end en ensidig uddannet Militær vil
 være i Stand til at se klart paa mange Forhold.

De indruis en wijkten ² bukkelshoornwanden die kan
 met overmatige ter landes kuypproze, wie hinnen
 was padlagers of et fransoos-hoorn steen - kan
 man wie he bot he fridde nē at 2 alle 8 jaars
 bukte i dets kan gese dero hennige galdende of der
 na binnige te alsting beplanning of de kuypproze pro-
 bleuen kan en gaverre ander hoorn end een Ouf ter
 sauntige kan en i stand te. De dulle koornwanden
 keunen weg dater der nationale i en devaluatie stynst
 Stat; of der hixtlinge system kuypproze te en ordent na-
 sie syen dog indyende. Man kan teken en epaelt
 of fransoos hren indygar state - fransoos - hennige
 finans en et ^{en binnige kuypproze} industrialisatie en de wijkten kan
 bukte, dets hoorn, en bestuuen kuypproze hren - at
 ofto dat omme, der behoudes - kuypproze en med
 ander kuypproze, seltige kuypproze en ander, wie hennige
 kan hren beplanning ter landes kuypproze. Raad ter
 i manne hren fransoosdage te kuypproze fransoosdage
 en alle kuypproze nennende landes wijkten, kuypproze
 like, strategise et stelling, en i kuypproze rose manne
 kan fridde.

Gaderen ter der epaelt en fransoos, bestuende
 of landes bukte en koornwanden wijkten en fransoos
 minister en he ter behoudes alle dero kuypproze
 en kuypproze of alle fransoos en kuypproze

5

blever. Forsvarsstaben bør kunne tilføjes særlige militære Sagkyndige for Behandling af Specialspørgsmål, samt om ønsket kunne suppleres lig med lige mange Officerer fra hert Værn. Forsvarsstaben bliver altså nærmest et Koordinationsinstrument, medens det egentlige daglige - for Forsvarsstabens Arbejde nødvendige - Stabsarbejde udføres af de respektive Værns Kommandostabe.

By skal sluttes dette Indlæg med at fremhæve Betydningen af at dette Spørgsmål er blevet rejst her i Selskabet, idet det maaske kan blive aktuelt i en ikke for frem Fremtid og debatter her i Selskabet bereder jo altid, at fremme om et Problem sættes i Berørelse med Udset til at man naar det rigtige Resultat.

24/11. 41.

J. S. Friis.

Kommandørkaptajn Kjølens Indlæg i Søe-Lieutenant-Selskabets

Diskussionsmøde den 25/11 1941: "Enhedskommando".

Da ethvert Spørgsmaal, der drejer sig om vor Flaades Fremtid, er af Betydning, selv om vi ikke i Øjeblikket skal tilstræbe en Organisationsændring, synes jeg, at vi bør være Kaptajn-løjtnant Haugsted taknemlig for hans Diskussionsindledning i Aften om det saa ofte rejste Spørgsmaal vedr. Enhedskommando.

Jeg tror, det kan være af nogen Betydning-for at undgaa jævnlig forekommende Misforstaaelser paa visse Punkter inden for den tyske Wehrmachtsorganisation - at understrege det, som Foredragsholderen ogsaa rigtigt bemærkede, at Chefen for den tyske "Oberkommando der Wehrmacht", Generalfeltmarskal Keitel ikke er alle 3 Værns Højstkommanderende, selv om han benævnes Chef.

For at fastslaa dette er hans Titel da ogsaa Chef og ikke som de andre Værns Højstkommanderende: Oberbefehlshaber.

Adolf Hitler, som i Parantes bemærket kun Tyskere bør omtale som "Føreren", medens vi andre kan sige "Rigskansleren", har derfor ogsaa oprindeligt haft Titlen "Oberbefehlshaber" og sidder som saadan inde med den afgørende Kommandomyndighed for alle 3 Værn, ganske i Overensstemmelse med det nazistiske Førerprincip.

Denne Kommandomyndighed har Hitler da ogsaa ved flere Lejligheder gjort Brug af, ikke alene af Navn, men ogsaa af Gavn, bl. a. ved den for os saa sørgelige Aktion mod Danmark-Norge i Foraaret 1940.

Chefen for "Oberkommando der Wehrmacht", Generalfeltmarskal Keitels Stilling maa snarere sammenlignes med Admiral v. Müllers, som i forrige Verdenskrig var Chef for Kejserens militære Kabinet, dog saaledes at alt det, som bør være fælles for de 3 Værn nu er samlet i "Oberkommando der Wehrmacht". Foruden visse Amtsgrupper til Samarbejde med Industrien m.m. er denne Stabs vigtigste Afdeling: "Antsgruppe: Nachrichten Ausland und Abwehr", som har den kendte Admiral Kanaris til Chef og Kapitän zur See

Bürkner - hvis Kone er af dansk Oprindelse - til Næstkommānderende. Heri anvendes Officerer af alle 3 Værn i Flæng, og det er saaledes en Tilfældighed, at det er Søofficerer, der p. t. er Ledere her. Alle tyske Waffenattache'es - altsaa baade tyske Marine-, Hær- og Luftattache'er - refererer da ogsaa hertil foruden til deres respektive Overkommandoer.

Apropos tysk Organisation er det ganske rigtigt, at det burde hedde "Oberkommando der Luftwaffe" ligesom det hedder "Oberkommando der Kriegsmarine" og "Oberkommando des Heeres" men i Realiteten hedder det "Reichsluftfahrtministerium", hvilket egentlig er et Rudiment fra den Tid, da Tyskland intet militært Luftvaaben maatte have, ligesom den egentlige "Oberbefehlshaber der Luftwaffe" Hermann Göring er i Mellemtiden blevet "Reichsmarskal" og beskæftiger sig efterhaanden med saa mange andre Ting, at det egentlig snarere er Generalfeltmarskal Milch, Generalinspektør der Luftwaffe, der er det tyske Luftvaabens egentlige Leder. -

Ser vi dernæst paa Forholdene i vort skandinaviske Broderland Sverige, møder vi jo der en Forsvarsstab, der er knyttet til en Enhedskommando, der for Tiden kommanderes af en General. Denne Organisations svage Sider er, at den kræver et meget stort Antal kvalificerede Officerer fra alle 3 Værn - altsaa foruden hvad der er ansat i Værnenes egne Stabe - samt at den i visse Sagers Behandling kan komme til at virke som et Omsvøbsdepartement. Dette vil efter min Mening ogsaa være et alt for stort Hoved at sætte paa vore smaa Skuldre, selv om vi principielt ved enhver Nyordning bør tilstræbe at nærme os den interskandinaviske Organisation saa meget som muligt for derved at arbejde hen imod den skandinaviske Sammenslutning - ogsaa rent militært - som jo maa være en logisk Følge af et forhaabentligt kommende nordisk Samarbejde. -

Det som - ogsaa efter mine personlige Erfaringer - er vor mest iøjnefaldende organisatoriske Svaghed herhjemme er, at vi i mange Tilfælde har manglet et naturligt og smidigt Samarbejde imellem de militære Kommandoer indbyrdes og imellem disse Myndigheder paa den ene Side og vort Udenrigsministerium paa den anden Side, og maaske ogsaa med Regeringen eller den ledende Centraladministration i Almindelighed.

At dette skulde kunne sikres ved at placere de militære Myndigheder inden for selve Regeringen, betragter jeg i alle Fald, - af Grunde som næppe behøver nærmere at motiveres - som baade upraktisk og uigennemførligt. Jeg er ganske enig med Foredragsholderen i, at Opretholdelsen af en traditionel Enhedskommando i Ordets rette Forstand i et demokratisk Samfund næppe er muligt rent bortset fra Vanskelighederne ved at finde den virkelig kvalificerede Mand hertil.

Ledelsen af vort Søværn, vor Hær og vort eventuelle Luftværn kan derfor antagelig bedst sikres igennem en kvalificeret personlig Ledelse af hvert Værn for sig med helst ensartet organiserede Stabe inden for hvert sit Værn, der da direkte samarbejder. Dette Samarbejde afhænger selvfølgelig i nogen Grad af de respektive Chefers personlige Kvalifikationer, men bør uddybes og lettes ved Indførelsen eller rettere Genindførelsen af den Organisation, vi engang-omend i kort Tid - virkelig har haft.

Kgl. Anordning af 10/8 1923 vedr. "Behandling af Spørgsmaal vedr. Landets Forsvar og angaaende Samvirke mellem Hær og Flaade" gik nemlig ud paa, at der skulde dannes et Raad med Forsvarsministeren som Formand og Chefen for Generalkommandoen og Viceadmiralen med Stabschefer; dette Raad skulde mødes een Gang aarlig og drøfte Sager af militær, politisk og folkeretslig Art. Under "truende" Forhold kunde Statsministeren og Udenrigsministeren desuden deltage.

Dette i og for sig "gode Forsøg paa at skabe et Forsvarsraad" blev imidlertid - saa vidt jeg ved uden nogensinde at være traadt i Funktion - allerede ophævet den 24/10 - 1924, af den saa herostratisk berømte Forsvarsminister Laust Rasnussen, som hævdede, at da der laa et Afrustningsforslag paa Rigsdagens Bord, var der ingen Grund til at have et saadant Raad.

Efter min Mening burde man nu sørest grave dette Raad op igen og give det en lidt moderniseret Afpuksning, som blandt andet kunde bestaa i, at Chefen for Søværnskommandoen, Chefen for Generalkommandoen - med eller uden Stabschefer - samt Direktøren for Udenrigsministeriet - med eller uden Afdelingschef for Udenrigsministeriets juridisk-politiske Afdeling - jævnlig skulde mødes og under alle Forhold i et Samraad, hvori Forsvars-

ministeren og Udenrigsministeren skulde føre Forsædet.

Dette kunde da forhaabentlig give det organisatoriske Grundlag, hvorpaa en fornuftig personlig Kontakt imellem dansk Militærpolitik indbyrdes og dansk Udenrigspolitik kunde bygge og udvides paa en Maade, som baade er gennemførlig, og som er saa indlysende nødvendig i enhver Stat, ganske uanset denres Størrelse.

Kjølser.
(sign.)